

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Divi Bambergenses S. Henricvs Imperator S. Kvnegvndis
Imperatrix S. Otho Episcopvs**

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

Jn Caput XXXVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41527

Alicubi *sacellanos* S. Othonis nominat Cramerus, *Diener am Wort* / hoc est, *Logodulos*, vel *Dulologos*, *Wortsfnecht*. *Proffus Prædicantidè*. Absit, vt sancti illi viri tales fuerint, qualis *Paulus à Roda*, *Knipstro*, & ipse *Stetinensis præco* Cramerus.

In Caput XXXVII.

Dodonæ condidit S. Otho Ecclesiam in honore sanctæ Crucis, vt inquit Sefridus. Prædicans, more suo, fidelem interpretem agens, ita reddidit. Er hat alsbald ein Kirche nach dem heyligen Creutz genennet / erbawen. Nimirum religioni sibi duxit Prædicans, dicere, à S. Othone exædificatam Ecclesiam in honorem sanctæ Crucis. Nam vt quid in sanctæ Crucis honorem fiat, sanctæ Crucis osor, qui commodus & patiens ferat?

Obserua & illud; quàm Lutherani & Caluiniãni præcones longè auij à S. Othone, eiusque adiutoribus in promulgatione Euangelij abeant. Nam illi, imagines Crucis, si quas reperiunt, exterminant, & prosternunt. At isti erigunt, eiusque quasi salutiferi tituli erectione, Christum crucifixum quodammodo in possessionem loci illius mittunt; cuius rei exemplum cum alibi, tum in hoc cap. 37. cernerelicet.

Hallucinatur autem prædicans, cum cap. 33. scribit, Othonem Episcopum vita functum Anno 1139. die 30. Septembris. Nam mortuus est pridie Kalend. Iulias, in commemoratione S. Pauli Apostoli vt planum fit ex Andrea lib. 4. cap. 4. & 5. & sepulturæ traditus 3. Nonas Iulij, vt patet ex vita Canis. Edit. & ex illa, quæ est apud Surium Tom. 4. Quo die Martyrologium Romanum isthæc. *Bambergæ S. Othonis Episcopi, qui Pomerani Euangelium prædicans, eosdem conuertit ad fidem. At vero xxx. dies Septembris ad Translationem S. Othonis pertinet: translatum est enim corpus eius Anno 1189. sub Clemente III. pridie Kalend. Octobris; quo die festum eius celebratur, inquit Surius.*

Lib. 3. chronici cap. 37. ait Cramerus Prædicans, Paulum à Rhoda, turpissimum illum & foedissimum Apostatam & se-
ducto-

ductorem Pomeraniæ, iure suo appellari posse *primum Euangelistam in Pomerania*, quod *primus ad agnitionem Euangelij prouinciam illam adduxerit*. Spongia ergo eluat Prædicans illa, quæ lib. I. cap. 34. scripserat; nam si, vt iam dicto loco fatetur Prædicans, S. Otho verum Euangelium Pomeranis annunciauit, verus igitur Euangelista, hoc est, veri Euangelij nuncius, Et, quod hinc consequitur, primus fuit; cum ante illum nullus in Pomerania Euangelium prædicauerit, licet non defuerint, qui id tentarint. Si S. Otho verus & primus Euangelista in Pomerania fuit; iniuste igitur hæc laus ad Paulum illum transfertur. Aut si Apostata iste primus fuit: Pomerani ergo antea non habuerunt verum Euangelium, veramque fidem; nec beatitudinem consecuti sunt. At hoc negat Prædicans cap. 34. Qua fronte igitur, & qua mente iam scribit, Paulum à Roda fuisse primum in Pomerania *Euangelistam*; hoc est, primum veram Christi doctrinam in Pomeraniam intulisse?

Illud etiam perquam lepidum est, quod lib. I. cap. 43. vbi agit de conuersione Rugianorum, affirmat; quoslibet, *tempore necessitatis sacramenta administrare posse*: omnes enim Christianos, *qualescunque sint, esse sacerdotes, & regale sacerdotium*, Ex quo sequitur, etiam mulieres, necessitate id exigente, posse cœnam Lutheranam dare; seu Confessiones audire; remissionem peccatorum, prædicantem in morem, annunciare. Quod autem dicit Prædicans, in conuersione Rugianorum ad Christianam fidem hoc factum esse, quod Sacerdotes tantæ multitudini neophytorum non sufficerent; id falsum existima; nam licet Laici *baptizare & catechizare* possint, si necessitas id efflagitet, inauditum tamen est, in Ecclesia Dei, vlli Laico vllam ob causam, aliorum sacramentorum confessionem & administrationem concessam fuisse; aut concedi posse. Quis enim ante Lutherum, nouum Peputianum, vnquam dixit, Laicos, & in his etiam mulieres, posse Eucharistiam conficere, confessiones audire, & absolutionem impertire? Nec primi Rugianorum prædicatores rerum Christianarum & Ecclesiasticarum tam imperiti erant, vt huiusmodi munia Laicis committerent. Omnium ea fuit sententia, quam his ver-
bis

bis Epist. lib. 19. ad Berum expressit Erasmus. *Dogma, quo quidam cuius tribuunt potestatem consecrandi, absolvendi & ordinandi semper habui pro manifesta insania.*

Lib. 3. Chronici cap. 22. scribit Cramerus Prædicans, Iohannem Bugenhagium Pomeranum iure suo vocari posse secundum Apostolum Pomeraniæ; *Vt enim Otho, inquit Prædicans, vulgò primus Pomeranorum Apostolus vocitatus, Pomeranos ab Ethnica superstitione liberavit & expiavit; Sic & Bugenhagus Pomeraniam à Papisico fermento expurgavit.* Alibi nominat Prædicans Paulum à Rhoda Primum Pomeraniæ Euangelistam, vt paulò antè vidimus; quòd primus Pomeranos ad Lutheranismum traduxerit. Nunc in periculo est, ne de prima statione deturbetur; & Bugenhagio cedere cogatur: Nisi forsan dicat, secundum Apostolum primo Euangelista potiorum esse: Et Paulum illum tam Othoni Episcopo, quàm Bugenhagio anteponi debere: quòd tamen prædicantem responsum, vix crediderim: Nam vt Paulum à Roda vel Rota S. Othoni præferre non reformidet; at vix Bugenhagio anteferet; nimirum Doctori Magistrum; Præceptorum discipulum. Porro si Paulus à Rhoda primus Pomeranis Euangelium Euangelizavit, & Papisimum fugavit; quid postea Bugenhagus fecit, vt secundi Apostoli cognomen mereretur? Nil certè video, qd præstiterit, quàm quòd generalis Visitator Pomeraniæ fuit; Et Monasteria & tēpla non aliter visitavit ac olim Iudas Iscariotes visitavit loculos seu pecuniam Christi Domini. Visitavit, inquam, Cœnobias & Ecclesias, quo pacto Turcz eas visitare solet, quādo Christianorum prouincias occupant. Cuius rei en dilucidum Exemplum.

Anno 1535. visitavit bellus iste Visitator Monasterium Eldenauense, vt scribit Prædicans lib. 3. cap. 22. Quem visitandi modum tenuit? Eundem, quem Iudas, quādo loculos Domini visitabat. Omnia, quæcunque erant in Monasterio, tam sacra, quàm profana diligenter conuasavit. *Ex sacristia, vt vocant; seu sacrario, Templi, mille quadringentas Marcas argenti facti & infecti, calices plurimos, argenteas imagines & Hierothecas seu Monstrantias, Et baculos pastorales ex eodem metallo fabricatos abstulit; Et ne erga sacra*
supel.

supellectilis Monachum Custodem, ingratus esset, obtulit ei *Casulam sericam rubram*, vt inde vel caligas vel pallium sibi conficerent; qui tamen munus oblatum respuit, non religione; Apostata enim erat; sed quia vestem tam pretiosæ materiæ minus sibi conuenire existimabat.

Eandem visitationem studiosè tenuit Visitator iste in aliis Pomeraniæ Monasteriis; Et quo Monasterium opulentius erat; eò auidius visitationem eius desiderabat: Sedulo imitatus Regem Antiochum, qui vt lib. 1. Macchabæorum legimus visitans Templum Hierosolymitanum accepit inde *altare aureum, & candelabrum luminis, & vniuersa vasa eius, & mensam propositionis, & libatoria, & phialas & mortariola aurea, & vellem & coronas, & ornamentum aureum, & accepit argentum & aurum, & vasa concupiscibilia, & accepit thesauros occultos, quos inuenit; & sublati omnibus abiit in terram suam.* En insignem Visitatorem in cuius vestigiis nouus iste in Pomerania Visitator accuratè vestigia sua posuit. Si ergo ob has & similes Visitaciones Bugenhagius Apostolus Pomeraniæ saluari debet; non secundus, respectu ad S. Othonem habito; sed primus absolutè appellari debet; at non Dei; sed Diaboli; nam & iste suos Apostolos habet. Fieri enim non potest, vt vterque Otho & Bugenhagius fuerit Apostolus Dei; cum viis prorsus contrariis incesserint; Nam S. Otho Monasteria condebat, condita locupletabat, Monachos amabat, fouebat, colebat, secum circumducebat; sacra supellectile, vt calicibus, & vestibus sacra domicilia instruebat; imagines, præsertim sacra Crucis trophæum, passim erigebat, Diuorum lipsana circumferebat; Cruce prælata ad populum verba faciebat, Missas celebrabat & millena huius generis faciebat; quæ omnia secundus iste ex VViteberga profectus Apostolus abolet, exterminat, repudiat, irridet, subsannat. Quocirca fieri non potest, vt ab eodem Domino missi fuerint; neque enim Apostoli à Christo missi ita comparati sunt, vt quod vnus exstruit; alter destruat. Et quod vnus, vt Christianum, populo tradit; alter, vt idololatriam, excretur.

Gg

Quis

Quis verò ex duobus istis fuerit Apostolus Dei; Et quis eius, qui Deo in omnibus aduersatur; facile statuet, qui cerebro non caret. Loquantur vtriusque actus, fructus, miracula, vno verbo, vita; omniumque Pomeranorum Christi sacris initiatorum, ante Lutherum, imò totius Christiani orbis sensus ac consensus; qui omnes Othonem Bambergensis Episcopum, tanquam virum sanctimoniam vitæ spectatissimum patrisque miraculis celeberrimum coluerunt ac venerati sunt, nomine eius in Fastis Tabulisque Ecclesiasticis religiose consignato.

Ipsi etiam Pomerani nondum Lutherana peste correpti, tres dies festos in honorem S. Othonis, primi sui Apostoli, quotannis solempni ceremonia agebant; vt scribit sæpe iam nominatus Prædicans, lib. 3. Chronici cap. 2. nempe Festum Ordinationis eius XIV. Maij. *Diem mortis, seu, vt loquitur Cramerus seiner Begräbnuß / sepulturæ sue XXX. Iunij: Et Festum Translationis XXX. Septembris.* Finem harum solennitatum hac Antiphona declarabant. *Festa pijs Pontificis Othonis, tota deuotione veneremur, vt apud Dominum, qui summè pius est, meritis & precibus eius adiuuari mereamur.* Ronchos ducit prædicans, frontemque corrugat ad istud odarium. Qua de causa? Quia inuocatur S. Otho. Atqui Pomerani faciebant, quod à S. Othone didicerant. Didicerant autem, inter cætera, ipsam quoque inuocationem sanctorum, vt tu ipse non diffiteris. Quapropter doctrinæ primitus acceptæ conuenienter, ipsum quoque Othonem, postquam cœlitum Catalogo adscriptus fuerat, inuocarunt. Quod si Otho adhuc superstes, & vitam hanc mortalem viuens, inuocatus à VVitschacho, tantæ potentia apud Deum fuit, vt illum ex Danico carcere mirabiliter eriperet, solumque, sine vllò remigio, in exigua cymbula, per vastum maris pelagus ex Dania in Pomeraniam traduceret; vt libro 3. audiuius; mirum sanè foret, si nunc immortale æuum cum beatis agitans minoris facultatis esset; Et ad se confugientibus opitulari nequiret. Cæterum, vt Bugenhagenius

hagius & similes seductores aliis Diuis; sic & S. Othoni suos honores in Pomerania sacrilegè abstulerunt; abrogatis diebus festis, quos pia antiquitas S. Othoni dicauerat. Et tamen Anno 1585. Paulo à Rhoda, & Bugenhagio præcipuè diem festum indixerunt & instituerunt: nam quia prædictus annus erat quinquagesimus ab introducta communi decreto, in Pomeraniam Lutherana doctrina; eam ob causam Christophorus Stymmelius Stetinensis Prædicans, Stetinenfib. Iubilæum indixit: vt testatur Cramerus lib. 3. cap. 47. qui Annus Iubilæus nihil aliud erat, si rem penitus introspicere, & verum ingenuè fateri velimus, quàm Panegyris primis Pomeraniæ Lutheranis clamatoribus consecrata; quorum Turcica facta plenis proculdubio libris demodulati sunt cum alij tibicines, tum tibicinum Superintendens Strymelius.

Quàm concorditer autem isti Quinti Euangelij Buccinatores in Pomerania degant, & quàm toto cælo à Spiritu S. Othonis & successorum eius disrepent, testatum faciunt tot dissidia & iurgia, quibus inter se altercantur & digladiantur, quæ quod Cramerus in Chronicum suum retulit; non improbo; quia interest nouorum Euangelistarum confessionem nosse. Nec inutilem operam cepit, cum Magistri Iacobi Crusij Articulos seu propositiones contra Pomeranicam Agendam verbatim lectoribus proposuit, lib. 3. cap. 44. in quibus eminent istæ. *Agendam & Ecclesiasticam gubernandi rationem in Pomerania esse Diabolicam, & à Christiana religione alienam.* II. *Non à Deo, sed à Diabolo, improbitate hominum; non iure diuino, sed iure Diabolico, introductum esse, vt quis sit & vocetur Generalis Superintendens supra multas, vel aliquas ciuitates.* III. *Neminem bona conscientia posse esse generalem Superintendentem, aut in hoc statu salutem consequi. Et qui tali Superintendenti obtemperet; non fore saluum.* Nullum magistratum posse Generales Superintendentes aut eorum munus defendere. Omnes istos generales Superintendentes, cum omnibus suis Præpositis, Senioribus & Prouisoribus, simul cum Magistratu &

tu & Iuristis, qui alium defensionem suscipiunt, eosque in visitationibus, & id genus aliis ministeris adiuuant; ad Diabolum pertinere. Dicere, quod munus Superintendentium, sit Verbo Dei consentaneum; Esse abominationem desolationis. Esse à Christiana religione abhorrens & conscientis periculosum, vt noui Ministri Superattendentibus dent dextræ societatis & obedientiæ.

Hæc & his affinia themata mordicus tuenda sibi suscepit supradictus Crusius Stralissundæ in ipsa Pomerania Prædicans, Nec dubito eum, innumeros è minorum gentium Prædicantibus, Tyrannicæ huius Superintendentiæ perturbatos adtupulatores habuisse. Quid enim fastuosius & insolentius hisce Superattendentibus; de quorum impotentia non modò huius Crusij, sed & complurium aliorum Prædicantium querimonis exstant,

In Caput VIII. lib. 3.

seruatione dignum est, multis ad septemtrionem populis fuisse idola, quorum nomina in syl-labam *Vitus* desinerent: vt hic *Gerouitus* vel potius *Herouitus*: *Barouitus*, & nominatissimum illud simulacrum apud Rugianos, incolas vrbs *Arconæ*, *Suantouit*, seu *Suantouitus*, *Carenzæ Rugeueit*, Item, *Vietold*, Quæ omnia eiusdem originis videntur; quam indicat *Crancius* lib. 5. cap. 18. *Daniæ* ita scribens: *Erat in vrbe (Arcona) simulacrum horrenda superstitione ab vniuersa natione cultum; Suantoueit appellauere. Nam à S. Vito occasionem idololatriæ cepere. A memoria enim Diui Ludouici primi, cum operante Anschario, Corbeiensi primùm Monacho, deinde Hamburgensi Archiepiscopo, fides in Dania plantaretur; eodem Cœnobio egressi & alij fratres, exemplum Anscharij secuti, in VVandalis Verbum vitæ disseminauerunt, vbique patronum loci sui Vitum commendantes nouæ plantationi. Ex qua occasione, cum postea fidem reuerent, patroni memoriam seruauerunt; sed illa abusi. statuam pro numine Martem pro Deo habere cœperunt.*

Simi-